

Egészségtudományi szakfordítóképzés a Semmelweis Egyetemen

Horváth Ágnes

E-mail: horvath.agnes@se-etk.hu

Kivonat: Ki fordítson egészségtudományi szövegeket, egészségügyi szakemberek vagy bölcsész háttérű fordítók? Vajon a szakfordítói tanulmányokba kezdett egészségügyi dolgozókból nyelvészeket kell nevelni? Hogyan lehet két év alatt szakfordítókat képezni olyan hallgatókból, akik eddigi tanulmányaikat valamilyen egzakt tudományterületen végezték? A tanulmány azt mutatja be, hogy a Semmelweis Egyetem kétéves posztgraduális programja hogyan képez szakfordítókat többnyire egészségügyi szakemberekből. A tanulmány áttekinti a szakfordítói válás szempontjából legjelentősebb tantárgyakat, különös hangsúlyt fektetve a szakfordítás kurzusokra. Érvel a fordításelmélet oktatásának létjogosultsága mellett egy alapvetően gyakorlatorientált képzésben, kiemeli a reflexió szerepét a tanítási és tanulási folyamatban. A szerző bemutatja, hogy a korábbi tapasztalatok alapján hogyan veszi figyelembe a tananyag összeállításakor a hallgatók igényeit és befogadóképességét, valamint hogy hogyan igyekszik maximalizálni a képzés hatékonyságát, melynek végcélja olyan egészségtudományi nyelvi közvetítők képzése, akik önállóan is képesek lesznek tudatos fordítói döntéseket hozni, miközben figyelembe vesznek minden olyan tényezőt, amely a pontos nyelvi közvetítéshez szükséges.

Kulcsszavak: fordítóképzés, egészségtudományi szakfordítás, tananyagfejlesztés, tudatosítás, reflexió

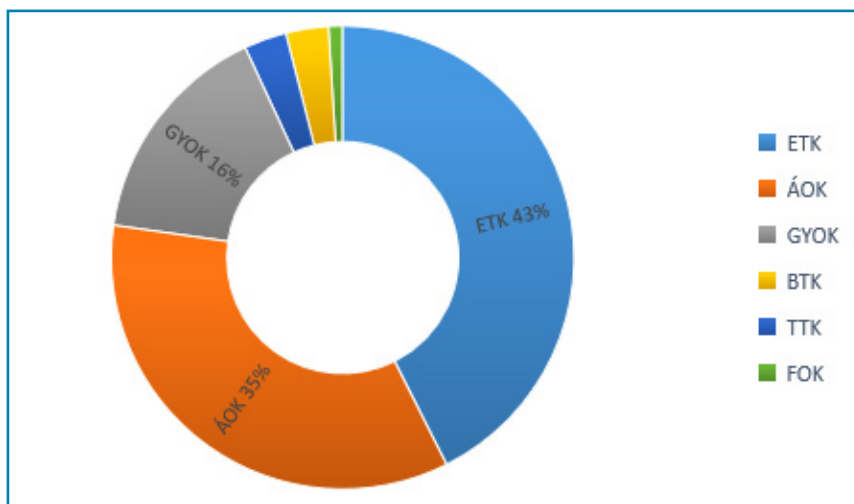
1. Bevezető

Hazánkban mind a négy orvostudományi egyetemen folyik akkreditált egészségtudományi szakfordító képzés angol–magyar nyelvpárban, három közülük tolmácsokat is képez. Az első ilyen jellegű képzés a Szegedi Tudományegyetemen indult még 1987-ben, öt évvel később pedig megkezdte működését a gyógyszerészeti szakfordítóképzés is, mely közel tíz évig képzett szakembereket. Míg kezdetben

csak graduális hallgatókat oktattak, 2007-ben az egyetem, párhuzamosan a graduális képzéssel, elindította egészségügyi szakfordító-tolmács posztgraduális programját, melynek többszörösen átszervezett és modernizált formáját vette át először a Pécsi Tudományegyetem és indította el első csoportját 2011-ben, majd a Semmelweis Egyetem tette ugyanezt 2012-ben. A Debreceni Egyetem 2008-ban akkreditáltatta orvos- és egészségügyi szakfordítóképzését, mely a mai napig fogad hallgatókat.

A Semmelweis Egyetem tehát már kilenc éve képez egészségügyi szakfordítókat és tolmácsokat angol és magyar nyelvből. Az is elmondható, hogy ez idő alatt a tantervi háló megkötéseit betartva a képzés tananyaga és módszertana folyamatosan fejlődött a tapasztalatok alapján, míg elérte mai állapotát. A kétéves levelező, keresztféléves képzésen eddig 77 hallgató szerzett oklevelet. Bemeneti követelmények tekintetében a jelentkezőnek rendelkeznie kell egy angol középfokú, B2-es nyelvvizsgával, azonban a tapasztalatok azt mutatják, hogy hatékonyabb a tanulási folyamat, ha a jelentkezőnek közel felsőfokú, C1-es nyelvtudása van már a bekerüléskor. A végzettségeket illetően elsősorban orvosi vagy egészségügyi diplomával rendelkező érdeklődők jelentkezését várja a képzés, de a természettudományi és a bölcsész alapidipomások előtt is nyitva van a kapu. Az 1. ábra az eddig oklevelet szerzett hét évfolyam végzettségi háttérét szemlélteti.

1. ábra
Oklevelet szerzett hallgatói populáció végzettség szerinti összetétele
(2012 febr. – 2021 márc.)



Az ábrából kiderül, hogy a képzésen tanuló hallgatók többsége (94%) valamilyen egészségügyi szakember, 43% egészségügyi karon szerzett alapidipломát, 35% általános orvosin, 16% gyógyszerésztudományin, 1% pedig fogorvostudomá-

nyin. Rajtuk kívül 3-3 százalékban vannak jelen természettudományi és bölcsész végzettséggel rendelkezők.

Jelen tanulmány a Semmelweis Egyetem Egészségtudományi szakfordító-tolmács képzésének a szakfordító ágát mutatja be kiemelve mindazon tantárgyakat, amelyek kiemelkedő szerepet játszanak a szakfordítók képzésében.

2. A képzés célja

A program célja olyan egészségügyi szakemberek képzése, akik tudatos nyelvhasználók és tudatos nyelvi közvetítők, mindemellett magabiztosan és magas színvonalon képesek a két nyelv és kultúra között mediálni betartva a szakma etikai szabályait. Bár „a fordításhoz minimálisan három dolog szükséges: nyelvtudás, tárgyi tudás és fordítói készség” (Klaudy 2005: 57) a tárgyi tudást a képzés adott-nak tekinti, a nyelvtudás fejlesztése nem fókusza, ellenben a program kifejezetten a speciális szakmai, fordítói és tolmács készségek és kompetenciák fejlesztésére koncentrál, így az angol–magyar, magyar–angol nyelvi átváltásokra, a tudatos nyelvhasználatra, az interkulturális kommunikációra, az információkeresési stratégiákra és a CAT (számítógépes fordítást támogató) eszközök használatára. Természetesen a képzés elvárt hozadéka a nyelvhelyesség fejlődése és az egészségügyi háttértudás bővülése – a két év alatt megközelítőleg 60 témában fordítanak és tolmácsolnak a hallgatók.

A tudatos munkavégzés megteremtése érdekében a képzés nagy hangsúlyt helyez a fordítási gyakorlatok mellett az elméleti alapok lefektetésére és a reflexióra. Az elméleti alapok átadása elengedhetetlen a hatékony szakfordítóképzéshez, hiszen a képzés rövid időtartama, a tantervi háló kötöttsége és a javító tanárok terhelhetősége miatt a hallgatók a két év alatt korlátozott mennyiségű szöveget tudnak lefordítani és tapasztalatot szerezni. A releváns elméleti ismeretek átadásával azonban felgyorsítható a tanulási folyamat (Klaudy 2006), így a hallgatók nemcsak a tanárok szakszerű javításait tudják pontosan értelmezni és tanulni belőlük, de a képzés befejeztével képesek lesznek önállóan megfontolt, tudatos fordítói döntéseket hozni, amikor egy fordítási dilemmával találják szembe magukat, valamint magyarázatot tudnak adni a fordítási megoldásaikra.

A tudatosságra való nevelésben kulcsfontosságú szerepe van még a visszacsatolásnak, azonban ezen belül meg kell különböztetni a hallgatók munkáira érkező visszajelzéseket, illetve a hallgatók reflexív gondolatait mások fordításai kapcsán (Schön 1990; Klaudy 2018). A hallgatók munkáit a tanárok egy központi fordításértékelő hibatipológia segítségével javítják, majd órán megbeszélik a leggyakoribb hibákat és a fordítási tapasztalatokat. A hallgatóknak szintén van lehetőségük javítási munkálatokra, amely segít bennük kifejleszteni a reflexív gondolkodást, mely elengedhetetlen a szakmai fejlődésükhöz és tudatos munkavégzésükhöz.

3. A tantervi háló

A képzés részidős munkarendjéből fakadóan lényeges kiemelni a kontaktórák (12%) és az egyéni órák (88%) arányát. A százalékokból látható, hogy az egyéni órák száma, azaz az otthon végzett munka több, mint hétszerese a tanórákon töltött időnek. Ebből az következik, hogy egy kétéves, 120 kreditese, részidős képzés esetén úgy válhat valakiből kiváló egészségügyi szakfordító-tolmács, ha az óralátogatáson kívül még jelentős energiát fektet az otthoni, egyéni készülésébe is. A gyakorlatban az egyetem különböző házi feladatok formájában biztosítja erre a lehetőséget. A képzés tantervi háló kivonatát az 1. táblázat mutatja be.

1. táblázat

*A Semmelweis Egyetem egészségügyi tolmács-,
szakfordítóképzésének tantervi hálójának kivonata*

1. félév	2. félév	3. félév	4. félév
Bevezetés a fordításba			
Bevezetés a tolmácsolásba			
Szintrehozó szóbeli kommunikáció (A)			
Szintrehozó írásbeli kommunikáció (A)			
Nyelvhelyesség (M)	Nyelvhelyesség (M)		
	Egészségügyi műfajok	Egészségügyi műfajok	
Terminológia	Terminológia	Terminológia	Terminológia
Konszekutív tolmácsolás	Konszekutív tolmácsolás	Konszekutív tolmácsolás	Konszekutív tolmácsolás
	Tárgyalási tolmácsolás	Tárgyalási tolmácsolás	Tárgyalási tolmácsolás
	Szakfordítás (AM)	Szakfordítás (AM)	Szakfordítás (AM)
	Szakfordítás (MA)	Szakfordítás (MA)	Szakfordítás (MA)
	CAT eszközök	CAT eszközök	
		Szakmai fórum	Szakmai fórum

Ahogy ez a táblázatban látható, a szakfordító-tolmács program első szemesztere az alapozásról szól és a hallgatók bevezetéséről a fordítástudomány és tolmács ismeretekbe, míg a szaktantárgyak inkább a második félévtől vannak jelen a képzésben. Fontos megjegyezni, hogy a tantárgyi programok kidolgozásánál, legfőképp az elméleti órák esetében, szempont volt a hallgatói csoport összetétele, hiszen ahogy azt az 1. ábra is mutatja, a képzésen 97%-ban vannak jelen orvosi, egészségtudományi vagy természettudományi diplomások és csak 3%-ban bölcsészek. Ez azt jelenti, hogy a hallgatók többsége számára teljesen idegen nyelvészeti és fordítástudományi ismereteknek csupán azon területeire koncentrálnunk, melyek a tudatos fordítói döntéseket alapozzák meg és a gyakorlatban mankóként segíthetik az egészségtudományi fordítók munkáját.

A tanulmánynak ebben a részében csak azokat a tantárgyakat mutatom be, melyek a szakfordítók képzése szempontjából kulcsfontosságúak. A szakfordítási kurzusokról külön fejezetben fogok részletesen írni. A tantárgyak és kurzusok bemutatásában szereplő óraszámok 90 perces órákat jelölnek.

A hat órás *Bevezetés a fordítás elméletébe* tantárgy célja, hogy elméleti szempontból megalapozza a nyelvi közvetítés gyakorlatát és bemutassa a modern fordítástudományban használatos fogalmakat (Klaudy 2013). A félév során a hallgatók megismerkednek a fordítástudomány kialakulásának történetével, illetve megismerhetik interdiszciplináris voltát, megfigyelhetik, hogy más tudományterületek hogyan segítik őket a fordítói döntésekben. Például a szociolingvisztika különös tekintettel a célközönség és regiszter kérdésre vagy a műfajra, vagy a szövegnyelvészet, vagy a pszicholingvisztika, azon belül is a fordítói olvasás és a fordítási folyamat leírása az IPDR (Integrated Problem and Decision Reporting) módszerrel (Gile 2004). Az előadás továbbá ismerteti az ekvivalencia és a fordítási univerzálék különböző típusait (Robin 2018), illetve a korpuszépítés jelentőségét a szakfordításban (Baker 1995).

A 2020/21-es tanévben a témák sora kibővül a megbízhatóságos kommunikáció (Johnstone és Kanitsaki 2006) témájával, amely rávilágít mindazon súlyos egészségkárosodásokra és megelőzhető nemkívánatos eseményekre, amelyek a külföldi betegeket érhetik egy idegen ország egészségügyi szolgáltatása során, valamint hogy az egészségtudományi tolmácsok és fordítók milyen szerepet játszanak ezeknek a kommunikációs problémáknak a csökkentésében és elkerülésében.

A korábban említett egyéni órák nagy száma miatt és a hatékonyabb tanulás érdekében, ezen a kurzuson a hallgatók házi olvasmányokat kapnak kapcsolódó feladatlapokkal, melyeket órán ellenőriznek és vitatnak meg kiegészítve azokat az egészségtudományból vett példákkal, ezzel is igyekezve közelebb hozni őket a fordítástudomány világához. A kurzus követelményei között szerepel még egy dolgozat, melyet a hallgatók magyarul írnak meg azzal a céllal, hogy fejlődjön a helyesírásuk és szövegalkotási készségük az anyanyelvükön. Fontos megjegyezni, hogy a bevezetés kurzuson bemutatott elméleti ismeretek újra és újra elő fognak fordulni a későbbi órákon, de ott már gyakorlatias formában.

A *Bevezetés a fordítás gyakorlatába* kurzus folyamán (8 óra) a hallgatók megismerhetik a lexikai és grammatikai átváltásokat, és gyakorlatot szerezhetnek angol–magyar és magyar–angol fordítási irányba egyaránt. Az átváltási műveletek tanulmányozása, mely a nyelvészeti tudatosítás része, képet ad arról, hogy „mit csinál a fordító, mikor fordít” (Klaudy 2018: 5). Ennek a vizsgáladásnak köszönhetően a hallgatók mások fordításaiból tanulhatnak és gyűjthetnek megoldásokat gyakran előforduló fordítási problémákra, melyek a magyar és az angol nyelv rendszerbeli vagy nyelvhasználati különbségeiből erednek (Klaudy 2018).

A bevezető előadást követően a hallgatók előbb a lexikai, majd a grammatikai átváltási műveleteket (Klaudy 2014) veszik sorra és keresnek rájuk mind általános nyelvi, mind az egészségügyi szaknyelvből vett példákat. Ezt követően a hallgatók az általuk hozott szövegekben keresnek példákat az adott órán megismert átváltási műveletre, majd találataikat saját példatárban gyűjtik össze.

Bár a képzés a nyelvészeti és fordítástudományi tananyagok összeállításakor azokat az ismereteket helyezi előtérbe, melyek az egészségtudományi szakfordítók gyakorlati hasznára válnak, és szem előtt tartja a hallgatók befogadóképességét, az átváltási műveletek prezentálására és oktatására vonatkozó módszertana további fejlesztésre szorul. A hallgatóknak azonban van még lehetőségük a gyakorlásra, mivel a következő félév *Egészségtudományi szakfordítás angolról magyarra és magyarról angolra* órákon a saját fordításaikban keresnek átváltási műveleteket és kibővítik példatárukat.

A képzésnek nem fő célja a nyelvhelyesség fejlesztése, azonban két-két kurzus erejéig mind az angol, mind a magyar nyelvhelyesség fejlesztése jelen van a tantervi hálóban. Az angol szintrehozó szóbeli és írásbeli tárgyak célja, hogy a hallgatók általános nyelvi szintjét felsőfokúra emelje, a csoport szintjét homogenizálja. A 12 órás *Szintrehozó felsőfokú írásbeli kommunikáció* tárgy feladata, hogy a hallgatók írásbeli kommunikációs készségeit fejlessze, különös tekintettel a szövegértésre és az írott anyagok készítésének gyakorlására. A tananyag középpontjában a mondat szintű problémák állnak, illetve az egészségtudományi szövegekben előforduló többszörösen összetett mondatok értelmezése, elemzése és célnyelvi megfeleltetése. Ezen kívül a hallgatók begyakorolhatják az angol nyelv központozási szabályait, valamint a kötőszók helyes használatát, melyek visszatérő problémák voltak a korábbi évek hallgatói fordításaiban.

Az óra követelményei közé tartozik még két beadandó dolgozat, amelyek a hallgatók idegen nyelvű íráskészségét célozták fejleszteni. Az első feladatban egy tudományos cikket kell a fordítójelölteknek összefoglalniuk laikus/beteg célközönség számára. Ebben a feladatban tesztelhető a hallgatók szövegértése, lényegkiemelési készsége, szövegalkotási készsége és nyelvhelyessége. A második feladatban intralingvális fordítást kell készíteniük. A hallgatók kapnak egy angol nyelvű metaanalízist – olyan statisztikai analízis, amely több tudományos tanulmány eredményeit veti össze – amelyet újból laikus/beteg célközönség számára kell lefordítaniuk. Mindkét feladat a szakember-páciens kommunikáció kihívásaira hívja fel a figyelmet, ennek az az oka, hogy a korábbi években a képzésbe beérkező

egészségügyi szakemberek első fordításaik során jellemzően a szakmájukban megszokott szakzsargont preferálták. Ezekkel a feladatokkal már a képzés elején, mielőtt elindulnának a szakfordítás órák tudatosítható bennük a célközönség mint kulcsfontosságú tényező a közvetíteni szánt gondolatok nyelvi megformálásában.

Az angol szintrehozó kurzusokkal szemben magyar nyelvhelyességet csak kétszer négy órában tanulnak a hallgatók. *A fordítás nyelvhelyességi kérdései* tárgyának a feladata a hallgatók magyar nyelvi tudatosságának növelése, helyesírási, központoszási, szövegtagolási és szövegrendezési képességének fejlesztése. A tantárgy felhívja a hallgatók figyelmét a fordítás nyelvhelyességi kérdéseire, valamint a fordítói nyelvi igényesség kialakításának szükségességére. A nyelvhelyesség mellett a szaknyelvművelés is fontos szerepet kap.

A képzés különlegességének számít a *Műfajok az egészségtudományban* című két féléves tárgy, amely 6 és 8 órában ismerteti meg a hallgatókat az egészségügyben gyakran fordított (Montalt 2007; Horváth 2018) és tolmácsolt műfajokkal, illetve olyan műfaj- és diskurzuselemző módszereket gyakoroltat be, amellyel a hallgatók bármilyen írásbeli vagy szóbeli egészségügyi műfajból felkészülhetnek és tudatos, a műfajnak és kontextusnak megfelelő célnyelvi szöveget képesek alkotni.

Miután a hallgatók a bevezetés tárgyon már tanultak a műfaj szerepéről a fordításban, a 2. féléves írásbeli műfajok előadáson megismerik a leggyakrabban fordított egészségtudományi műfajokat, valamint elsajátítják a műfajelemzés terminológiáját és módszereit (Károly 2007; Horváth 2017). A kurzus célja, hogy megértesse a hallgatókkal, hogy minden szöveg tartozik valamilyen műfajba, a műfajoknak pedig megvannak a saját jellemvonásaik, melyek fontos tényezők a fordítói döntések meghozatalában és a fordítás minőségében. A kurzus fejleszti a hallgatók műfajtudatosságát és szövegelemző készségét, melynek köszönhetően képesek lesznek egy műfajt szisztematikusan feltérképezni és fordítási stratégiákat megfogalmazni még akár olyan műfajok esetében is, amelyek olvasásában, írásában és/vagy fordításában még nem volt korábban tapasztalatuk.

A tananyag alapvetően négy nagy területre fókuszál: korpuszpépítés, műfajelemzés, fordítási stratégiák meghatározása és a normakövetés vizsgálata. A műfaj fogalma és a műfajelemző tipológia (Nord 1991; Horváth 2017) áttekintése után a hallgatók két műfajt elemeznek ki a félév során a tanár segítségével. A kurzus egy beadandóval zárul, melynek során minden hallgató kiválaszt a saját szakterületéről egy olyan egészségügyben használt műfajt, aminek ő szakértője, rendszeresen olvassa, írja vagy fordítja, és amit gyakran fordítanak, vagy amit fordítani kellene bármely irányba. A kiválasztott műfajból az órai munkának megfelelően korpuszt épít, kielemezi a műfajt (autentikus szövegek a forrás- és célnyelvi kultúrában, hivatalos fordítások, ha vannak) és fordítási stratégiákat fogalmaz meg. A hallgatók saját vizsgálatainak a következő félév szakfordítás óráin (angolról magyarra, magyarról angolra) fordítási feladatként köszönnek vissza.

Az *Egészségtudományi terminológia* tantárgy célja, hogy olyan szakembereket képezzen, akik autonóm módon tudnak terminológiai döntéseket hozni figyelembe véve minden tényezőt, mely a pontos nyelvi közvetítéshez szükséges. A tan-

tárgy négy féléven át (4-8-4-4 órában) bővíti a hallgatók egészségtudományi szókincsét, különös tekintettel a magyar és az angol terminusok különbözőségére, az egyes angolszász kultúrákra jellemző sajátosságokra, valamint a helyesírási és kiejtésbeli eltérésekre, melyek ismerete elengedhetetlen a magas szintű szakmai nyelvhasználathoz. Ezen kívül a hallgatók megtanulják a terminológiai szóalkotás szabályszerűségeit, a rövidítések széles körét, illetve annak készségét, hogy mindig képesek legyenek az adott nyelvi környezetnek megfelelő nyelvi normát használni. Elsajátítják a terminológiai kutatás módszertanát, az ekvivalenciák keresésének módszereit, és feltérképezik egy-egy nagyobb egészségtudományi terület szókincsét különös tekintettel a saját szakterületük kifejezéseire. A képzés végére a hallgatók autonóm módon tudnak terminológiai döntéseket hozni.

A harmadik félév nyolc órás *Egészségtudományi szakfordítás angolról magyarra* tárgy különlegessége, hogy nemcsak gyakorlati kurzusa van, de előadása is. Az utóbbi témája a fordítás szövegszintű kihívásai, célja pedig, hogy rávilágítson azokra az esetekre, amikor egy grammatikailag és szemantikailag helyes szöveg idegenszerű, nehéz megérteni, esetleg nem tekinthető elfogadható fordításnak (Klaudy 1987; Klaudy 2007; Károly 2007). Miután a hallgatók már tanultak a szövegnyelvészet és a fordítástudomány kapcsolatáról a bevezetés tárgyon, ebben a félévben behatóan tanulmányozhatják a kohézió, a hangsúlyeltolódás és a stílus és regiszter problémakörét.

A hallgatók rövid házi olvasmányokat kapnak, melyek feldolgozását feladatlapok segítik, az órán ezeket ellenőrzik, majd korábbi hallgatói fordításokon vizsgálják meg az egyes problémaköröket. A célnyelvi szövegek önálló szövegként olvasása, értelmezése, csiszolgatása, valamint a párhuzamos szövegek összehasonlítása és javítása népszerű feladat a hallgatók körében, fejleszti a reflektív gondolkodást és a tudatos fordítói döntések meghozatalát (Swales 1990). Ez a kurzus előfutára a következő féléves lektorálási feladatoknak, az itt megtanult terminusok segítenek értelmezni a tanárok hibatipológiáját, később pedig a lektorok visszajelzését.

A számítógéppel támogatott fordítás (CAT – computer aided translation) napjainkban megkerülhetetlen lehetőség és egyben elvárás is a fordítói piac színterén, melynek ismerete a versenyképes fordító alapvető szükséglete (Pym 2013; K. Papp 2018; Ugrin 2020), ebből fakadóan ez a képzés is szerepel a tantervi hálóban háromszor 4 órában. A bevezető kurzus feladata, hogy megismertesse a hallgatókkal a számítógéppel támogatott fordításban rejlő lehetőségeket, és legfőképpen annak menetét, gyakorlatát és jelentőségét a fordítói munkában. Ezt követően a hallgatók felhasználói szintű ismereteket szerezhetnek a Trados és a memoQ fordítástámogató eszközök terén, valamint párhuzamos szövegeket gyűjtenek és építik a terminológiai adatbázisukat.

Érdemes még említést tenni a két féléves nyolc órás *Fordítók és tolmácsok szakmai fórumáról*, melynek fő célja, hogy olyan előadókat sorakoztasson fel, akik a fordító- és tolmácspiac jeles képviselői vagy olyan témák kutatói, amik megismerése hozzájárul a hallgatók hatékonyabb munkavégzéséhez. Az állandó előadások egyike a fordító- és tolmácspiac bemutatása, az audiovizuális (AVF) fordítás

legfontosabb módjai (szinkronizálás, feliratozás, hangalámondás), a lektorálás alapjai és módszertana, de tanulhatnak az orvosi szakfordításban fordítói nehézséget okozó hamis barátokról és az orvos-beteg kommunikáció pszichológiai, társadalmi aspektusát jellemző eufemizmusról.

4. Egészségügyi szakfordítás

A szakfordítás tárgyak három féléven át futnak 6-8-8 órában. Ezeken a szemináriumokon a nagyszámú évfolyamok csoportbontásban vannak, ami csoportonként átlagosan 8-9 főt jelent. Fordítási iránytól függetlenül mindegyik félévnek van egy központi témája, amely a fordítási gyakorlatszerzésen túl még egyéb készségeket is fejleszt vagy ismeretanyagot ad át. Az *Egészségtudományi szakfordítás angolról magyarra és magyarról angolra* órákon a hallgatók gyakorlatot szereznek az egészségügyi szakszövegek fordításában és lektorálásában, illetve megismerik a szakszövegek különböző típusait és azok fordítási kihívásait és stratégiáit. További cél, hogy a hallgatók hozzászokjanak a gyors munkavégzéshez és az időkorlátok betartásához, valamint hogy bővítsék terminológiai adatbázisukat. Mindegyik kurzus vizsgafordítással zárul. A szakfordítás órák jellemzően dupla órákban kerülnek megszervezésre (2x90 perc), a hallgatók legtöbbször még az óra előtt házi fordítást készítenek, azt szigorú határidőre elküldik a tanárnak, aki kijavítja azokat, oktatóanyagot készít belőlük, majd órán már csak a megbeszélés és gyakorlás zajlik, illetve az időre fordítási gyakorlat.

A fordítandó szövegek többsége állandó része a tantárgyi programnak, nem cserélődnek évről évre, melynek oka a szövegek pedagógiai funkciója. Azonban az aktuális nagy témák, mint a koronavírus természetesen bekerülnek a tananyagba. Mivel a képzés célja, hogy bővítse a hallgatók egészség tudományi terminológiai tudását, a szakfordítási kurzusokon 24 különböző témában fordítanak és készítenek glosszáriumokat a hallgatók.

A szövegek kiválasztásában szempont a hallgatók képzettségi szintje és a félév fókuszja. A fordítandó szövegek hossza az angol–magyar kurzusokon 1500-1700 karakter szóközzel együtt, az magyar–angol kurzusokon pedig 1200-1500. A szövegek hosszának meghatározásában alapvetően két szempont meghatározó, az egyik a záróvizsgafordítás mennyisége (angol–magyar 1500, magyar–angol 1200), mely a félév végi vizsgafordítások terjedelme is, ezzel is tréningelve a hallgatókat a számonkérésekre. A másik szempont a tanárok terhelhetősége, amikor a javításra és visszajelzésre kerül sor – a tanárok minden szöveget teljes terjedelmében kijavítanak minden hallgatónak. A 2. táblázat a félévek során lefordított és a tanárok által kijavított átlag szöveg mennyiséget szemlélteti karaktárszámban (szóközzel együtt) megadva.

2. táblázat

Lefordított szövegmennyiség karakterben meghatározott átlag terjedelme

	2. félév	3. félév	4. félév	Összesen
	6 óra/irány	8 óra/irány	8 óra/irány	
A-M	10.800	13.900	13.900	38.600
M-A	8.850	11.400	11.400	31.650
Összesen	19.650	25.300	25.300	70.250

Ahogy azt Klaudy is írja, a képzésnek gyakorlatinak kell lenni: „gyakorolni, gyakorolni, és harmadszor is gyakorolni” (2018: 6) a 2. táblázatból kitűnik, hogy a szakfordítás órák száma a Semmelweis képzésében nem túl magas. Ha az órákat szétosztjuk a 14 oktatási hétre, akkor a 2. félévben 12 alkalommal, a 3. és 4. félévben pedig 16 alkalommal van a hallgatóknak szakfordítás órájuk, viszont ezek a számok már tartalmazzák mindkét fordítási irány óráit.

Mivel a tantervi háló adott, a képzés célja, hogy a rendelkezésre álló idő hatékonyságát maximalizálja az egy órára jutó lefordított szövegek terjedelmében és a fordítási munkára érkező visszacsatolások mennyiségében és minőségében. Ha szétosztjuk a lefordított szövegmennyiséget 90 perces órákra, akkor elmondható, hogy angolról magyarra óránként átlagosan 1800 karaktert fordítanak le a hallgatók, magyarról angolra pedig körülbelül 1400-1500 karaktert. Ez az a maximális szövegmennyiség, amelyet még a tanárok is lelkiismeretesen és magas szinten ki tudnak javítani és részletes visszajelzést tudnak adni a hallgatóknak.

A javításokat a tanárok egy központi fordítás-értékelő hibatipológia alapján végzik, mely táblázat számszerűsíti a fordító kisebb, értelemzavaró, valamint jegylevonással járó (információtartalom-sérülés) hibáit. Ez a hibatipológia pontos képet ad arról, hogy a hallgatónak mit sikerült jól abszolválnia a fordítási feladatban, és melyek voltak azok a pontok, ahol munkája javításra szorult. Mivel a hallgató egy féléven belül 6-8 szöveget fordít le csak az egyik fordítási irányon és még vizsgát is tesz, félév végén 7-9 fordítás-értékelő hibatipológiája lesz, melyből kikörvonalozódhat, mely területek (nyelvhelyesség, terminológia, szövegszintű kihívások) voltak az erősségei, és melyekben kell még fejlődnie.

A központi hibatipológia a tanárokat is segíti abban, hogy milyen szempontok szerint javítsanak, és hogy az adott hibamennyiség hányas osztályzatnak felel meg. A hibatipológia alkalmazásához elengedhetetlen a tanárok előzetes betanítása, mellyel elkerülhető a szubjektív értékelés és minden hallgató a teljes képzés alatt ugyanazon szempontok alapján kap értékelést. Fontos még megjegyezni, hogy a tanár a fordításokat korrektúrázva javítja, a lap szélén megjegyzésben feltünteti a hiba típusát és szakszerű magyarázatot ad a javításra vagy javaslatra, jelöli a jó megoldásokat, végezetül a hibatipológia után rövid szöveges értékelést ír. Mindennek köszönhetően a kijavított fordítások annyira informatívak, hogy ha valami-

ről nem esne szó órán, az is könnyedén elsajátítható a tanár visszajelzéséből, továbbá ezek a javítások és a bennük szereplő szabályok és javaslatok újra és újra visszaolvashatók a hallgatók számára.

A javításokat követően a tanár oktatóanyagot készít a házi fordításokból, melyben témakörökre szedve (nyelvhelyesség, terminológia, szövegszintű problémák, félrefordítások) összegyűjti a hallgatók gyakori hibáit és játékos feladatokat készít belőlük. Ezek a feladatok nagyon népszerűek a hallgatók körében, mert így láthatják mások megoldásait, tanulhatnak egymás hibáiból, illetve találkozhatnak olyan átváltásokkal, amelyek korábban nem voltak tudatosak számukra.

A szakfordítási órák felépítése szintén nagyon hasonló mind a három félévben. Mivel dupla órák vannak, a tanárnak 180 percet kell beosztania. Az dupla óra első részében a házi fordításokat nézik át a hallgatók az oktatóanyag segítségével, amit megelőz a tanár összegzése a javítás során szerzett tapasztalatairól. Ezt követi az időre fordítás, melynek elsődleges célja, hogy a hallgatók felkészüljenek a záróvizsgára, ahol 45 perc alatt kell lefordítaniuk egy 1500 karakteres szövegrészletet angolról magyarra, és egy 1200 karakteres szövegrészletet magyarról angolra. A félév végi vizsgafordítások ugyanígy zajlanak, ami azt jelenti, hogy mire a hallgató eljut a záróvizsgáig, 28-szor mérettetik meg. Az időre fordítás másik célja, hogy felkészítse a hallgatókat a fordítói piac elvárásaira, ahol gyakoriak a rövid határidős munkák, ez azonban a fordítás minőségét nem szabad, hogy befolyásolja. A számos gyakorlási lehetőség során a hallgatók megtanulják beosztani az idejüket és elsajátítanak olyan módszereket, mellyel sikeresen abszolválhatják ezt a feladatot. A fordítást követően a hallgatók házi feladatba kapják a szöveghez tartozó glosszárium elkészítését.

A dupla óra harmadik és egyben utolsó szakaszában ismét ellenőrzés következik. Ilyenkor mindig az előző órai 45 perces fordítási feladat a megbeszélés tárgya. A tanár ezeket a fordításokat is részletesen kijavítja a fordítás-értékelő hibatipológia alapján, viszont ezúttal az órára nem egy a gyakori fordítási hibákból készült feladatlapot visz be, hanem mondatról mondatra bemásolja az összes hallgató fordítását egy dokumentumba, melyben benne marad az összes javítás és lapszéli megjegyzés a hibák típusával és szakszerű magyarázatával. A dokumentum tartalmazza a forrásnyelvi mondatokat is, alatta pedig előre veszi a jó hallgatói megoldásokat. Erre a feladatra szintén sok pozitív visszajelzés érkezik a hallgatóktól.

4.1. Szakfordítás a 2. félévben

A 2. félév szakfordítási kurzusainak fókuszja az átváltási műveletek és a célközönség tudatosítása. Ez a két tárgy (*Szakfordítás angolról–magyarra, Szakfordítás magyarról–angolra*) egyfajta folytatása az előző féléves *Bevezetés a fordítás gyakorlatába* című tantárgynak, ahol a hallgatók megismerkedtek az átváltási műveletekkel és négy különböző műfaj hivatalos fordításaiban vizsgálták az átváltási tendenciákat, majd találatokat bevezették egy példatárba. A szakfordítás órákon,

a kurzus rövidsége miatt, az előző félévben megismert négy műfajból hármat fordítanak a hallgatók, ezt követően pedig a saját hallgatói fordításaikban keresnek átváltási műveleteket, melyeket szintén bevezetnek a korábban elkezdett példatárba.

A szövegek kiválasztásában fontos tényező, hogy ez a hallgatóknak az első szakfordítási tantárgyuk, így a kurzusok elején olyan műfajokat fordítanak a hallgatók, melyeknek nyelvezete viszonylag egyszerű, terminusainak célnyelvi ekvivalense egyértelmű, kihívást inkább a célközönségnek megfelelő regiszter és a stílus fordítása jelenthet. Erre a feladatra leggyakrabban betegtájékoztatókat vagy honlapszövegeket kapnak fordítani a hallgatók. A továbbiakban a fordítási feladatok olyan szövegeket tartalmaznak, melyek nagyobb időráfordítást igényelnek abból fakadóan, hogy például specifikus témában íródtak, a célnyelvi terminusok meghatározása nem kézenfekvő, a szövegek nehezebben olvashatók, esetleg többszörösen összetett mondatokat tartalmaznak. Ezek a szövegek általában tudományos cikkekből, tankönyvekből, műtéli leírásokból vagy zárójelentésekből kerülnek ki.

A fordítási feladatokkal kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy a 2. félévben a fordításokat mindig fordítás-előkészítő feladatok előzik meg. Ezeknek funkciója, hogy a hallgató ráhangolódjon a fordításra és segítse a szövegértést. Ebben a szakaszban a hallgatóknak meg kell nevezniük a fordítandó szöveg műfaját, célját és célközönségét, de találkozhatnak olyan feladattal is, melyben a fordítandó szövegből kigyűjtött terminusokat kell definiálni és célnyelvi ekvivalensét meghatározni, vagy egy-egy bonyolultabb forrásnyelvi mondatot értelmezni, elemeire szedni majd lefordítani.

4.2. Szakfordítás a 3. félévben

Az egészségtudományi műfajok széles tárházának megismerésén és a műfajtudatosság fejlesztésén túl ennek a félévnek célja még, hogy a hallgatók megtanulják megindokolni fordítói döntéseiket. Ebben a *Bevezetés a fordítás elméletébe* órán megismert IPDR (Integrated Problem and Decision Reporting) módszer lesz a segítségükre, melynek lényege a fordítási folyamat lejegyzetelése. Ezeket az észrevételeket lapszéli megjegyzésbuborékokban rögzítik, a fordítást követően pedig rövid összefoglalót írnak a fordítási tapasztalataikról. Ez a feladat fejleszti a fordítási tudatosságot – a munkáltatóval vagy lektorral szemben képes lesz a hallgató szakszerű magyarázatot adni a fordítási megoldásaira – és arra sarkallja a hallgatót, hogy önreflexiót gyakoroljon, valamint hogy kritikus szemmel tekintsen a fordítási megoldásokra. A fordítói döntések megindoklása felkészíti a hallgatókat a szakdolgozat értekezés fejezetének megírására és a szakdolgozatvédésre. Az IPDR-t a félév összes fordításán elvégzik – fordítási irányonként 8-8 jelentés – kivéve az időre fordításokat. A fordítási folyamat lejegyzeteléséről meg kell jegyezni, hogy az első próbálkozások mindig némi hallgatói ellenállással vagy hitetlenséggel párosulnak, de a félév végén a hallgatók elismerik a módszer hasznát és tudatosítási funkcióját.

A szakfordítás óra ebben a félévben az írásbeli műfajokról szóló előadás folytatása. Az előző félévben a hallgatók megtanulták, hogyan kell feltérképezni egy műfajt és fordítási stratégiákat megfogalmazni hozzá. A kurzus azzal ért véget, hogy a hallgatók kiválasztottak a saját szakterületükről egy műfajt, amelynek ők szakértői, és amit gyakran fordítanak az egészségügyben vagy igény lenne a fordításukra bármely irányba. A 3. félév szakfordítási óráinak tananyagába ezekből a műfajokból épül fel.

A félév során mindkét fordítási irányban négy-négy műfaj fordításában szerezhhetnek tapasztalatot a hallgatók. Mindegyik műfajnak van szakértője – a vizsgamunka szerzője – és ő lesz az, aki a tanár segítségével kiválasztja a fordítási gyakorlatra szánt két szöveget is. Ezúttal az első fordítási feladatot a hallgatók nem otthon, hanem az órán végzik, melyben segítségükre van a vizsgamunka kivonata (műfaj rövid bemutatása és javasolt fordítási stratégiái) és maga a szakértő, akitől kérdezhetnek.

Ennek a feladatnak a célja, hogy a hallgatók megismerjék az adott műfajt és gyakorlatot szerezzenek a fordításában. Miután végeztek, a fordításokat az órán ellenőrzik a szakértő aktív közreműködésével. Ezt követően jön az időre fordítás, majd az előző órai 45 perces fordítás megbeszélése. A műfajból vett második szövegrészletet házi fordításban készítik el a hallgatók, melynek javítási munkájában hangsúlyos szerepet kap a szakértő. A visszaküldött kijavított fordítások mellé a hallgatók kapnak még egy összesítő dokumentumot, mely tartalmazza leggyakrabban fordítási hibákat, valamint a műfaji elvárásoknak megfelelő megoldásokat.

Ennek a féléves programnak az értéke, hogy a hallgatók betekintheznek olyan szakterületekre, amelyekben korábban nem volt tapasztalatuk, láthatják, mekkora különbség van a fordítói szabadságban műfaj és műfaj között, és a műfajelemző tipológia segítségével begyakorolhatják annak módját, hogyan térképezzenek fel egy számukra kevésbé ismert műfajt annak érdekében, hogy növeljék fordításuk minőségét. A műfajelemzés és fordítási stratégiák megfogalmazása minden évben népszerű szakdolgozati téma.

4.3. Szakfordítás a 4. félévben

Az utolsó félév témája a fordítási gyakorlat mellett a lektorálás. A lektorálás szerepeltetése a szakfordítóképzésben onnan ered, hogy bár a lektorálás a fordítási folyamat szükséges része (ISO 17100:2015) és a minőségbiztosítás alapvető segéd-eszköze (Mossop 2007), a lektorképzésnek még sincs akkora tradíciója, mint a szakfordítóképzésnek. Mivel Magyarországon csupán az ELTE Fordító- és Tolmácsképző Tanszéke képez lektorokat, azt is csak 2019 óta, így érthető az a tendencia, hogy a lektorok általában a tapasztalt fordítók köréből kerülnek ki, „akik az idők során már tanúbizonyságot tettek fordítói rátermettségükről, munkájuk megbízhatóságáról” (Robin 2018: 78). A másik indok a lektorálás oktatására, hogy ha a fordítók potenciális lektorok is, akkor a szakfordítói képzések felelőssége, hogy lehetőségeikhez mérten hozzájáruljanak e szakma presztízsének növeléséhez.

A Semmelweis Egyetem képzésében a hallgatók a 4. félévre már teljesítették az összes elméleti tárgyat, az IPDR segítségével gyakorolták az önreflexiót és döntéseik megindoklását, a hibatipológiákból pedig megtanulták, hogy egy fordításnak milyen szempontoknak kell megfelelnie. Annak ellenére, hogy ez nem egy lektorképzés, a kurzus célja, hogy a hallgatók a fordítási feladatok mellett betekintést nyerjenek a lektorálás gyakorlatába is, megismerjék annak etikáját és kipróbálják módszereit, lássák, hogy ez egy más jellegű feladat, mint a fordítás, más készségek erősítése szükséges hozzá, és esetleg kedvet kapjanak egy lektorképzés elvégzéséhez a jövőben, ezzel is hozzájárulva az egészségtudományi lektori és nyelvi közvetítői munkák fejlődéséhez. Fontos megjegyezni, hogy a 4. félévben futó *Szakmai fórum* keretein belül a hallgatók már megismerték a lektorálás elméleti alapjait, így a szakfordítás kurzuson csak a gyakorlatra kell koncentrálniuk.

A 2. féléves óramenethez hasonlóan a hallgatók ezúttal is otthon fordítanak, és a fordítást határidőre visszaküldik a tanárnak, aki megkeverve a beérkezett hallgatói fordításokat mindenkinek visszaküld egyet lektorálásra. A lektorálási feladat nincsen anonimizálva, ezért is kulcsfontosságú a lektorálás etikájának betartása köztük olyan pontokkal, mint hogy igyekezzen a lektor pozitívan hozzáállni a fordító munkájához és konstruktív módon kommunikálni javításait és javaslatait, amellyel elősegíti annak szakmai fejlődését, vagy hogy kerülje a piros toll effektust, a fordító megregulázását és a felesleges módosításokat, amikor szakszerű indoklás nélkül a saját preferenciáját erőlteti rá a fordítóra (Robert, Remael és Ureel 2017).

A lektorálás során a tanári javításokhoz hasonlóan, a hallgatónak is korrektúrázva kell lektorálnia a fordításokat, a lapszéli megjegyzésbuborékokban pedig meg kell neveznie a hiba típusát és szakszerű magyarázatot kell adnia a javítására vagy javaslatára. A lektorálás végén rövid szöveges értékelést kell írnia a fordításról. Ez a feladat a kezdetekben idegenszerű a hallgatóknak, viszont a félév végére szinte minden hallgatónak javulás mutatkozik a lektorálásában, illetve a visszajelzésekben az is kiderül, hogy a feladatnak köszönhetően sokkal tudatosabban fordítanak, illetve nagyobb hangsúlyt fektetnek az önlektorálásra. A határidőre visszaküldött fordításokból és lektorálásokból a tanár a korábbiakhoz hasonlóan oktatóanyagot készít. A dupla óra első felében megbeszéljük a házi feladatok leggyakoribb hibáit, jó példáit és átnézik a glosszáriumot. Ezt követi a 45 perces fordítás, majd az előző órai időre fordítás megbeszélése.

Az utolsó félév szövegválasztása a fordító szakterületi (domain vagy thematic) és információkereső kompetenciájának jelentőségére világít rá. A magyarról angolra fordítások nehézségét például a forrásnyelvi szövegek minősége és olvashatósága okozza, abból fakadóan, hogy több tartalmi hibát és értelmetlen mondatot tartalmaznak. Az angolról magyarra fordítások nehézsége pedig a speciális témában rejlik, melyhez nincsen könnyen hozzáférhető szakirodalom a célnyelven, így tehát nemcsak a tárgyi ismereteiket kell bővíteniük a hallgatóknak, de a terminusalkotás is nagy kihívást jelent.

5. Tudatosítás a szakfordítóképzésben

A képzés bemutatásából kiderül, hogy a különböző tantárgyak gyakran egymásra épülnek, ezzel biztosítva az elmélet és gyakorlat összefonódását, valamint a tudatos fordítói munka kialakulását. A 3. táblázat az elméleti ismeretek visszaköszönését mutatja be a gyakorlati órákon.

3. táblázat
Elméleti ismeretek és gyakorlat

1. félév	2. félév	3. félév	4. félév
Bevezetés a fordítás elméletébe (EA): szociolingvisztika, pszicholingvisztika, szövegnyelvészet, betegbiztonságos kommunikáció			
Bevezetés a fordítás gyakorlatába (EA): átváltási műveletek	Szakfordítás (GY): fordítás és átváltási műveletek gyűjtése, regiszter		
	Írásbeli műfajok (EA)	Szakfordítás (GY): EÜ. műfajok fordítása, IPDR	
		Szövegnyelvészet (EA/GY): kohézió, hangsúlyeltolódás, stílus, regiszter	Lektorálás (EA) Szakfordítás (GY): fordítás és lektorálás

A bevezetés órán megismert szociolingvisztika megjelenik az írásbeli műfajok kurzuson, melynek gyakorlati alkalmazását a következő féléves szakfordítás órán gyakorolhatják a hallgatók. A pszicholingvisztika fejezetben megismert, a fordítási folyamat leírására szolgáló IPDR módszer a 3. szemeszter szakfordítás óráján jön elő, de az itt megszerzett ismereteiket és tapasztalataikat a hallgatók a következő féléves lektorálási gyakorlatokban is kamatoztathatják. A szövegnyelvészeti ismeretek az írásbeli műfajok és a 3. féléves előadáson is újra téma lesz, ahol a hallgatók korábbi hallgatói fordításokon vizsgálandóknak és javítják azokat, majd az utolsó félévben szövegminőségükben kifogásolható írásokat fordítanak. A betegbiztonságos kommunikáció kérdése minden egyes szövegnél előjön, amelynek a célközönsége laikusok vagy betegek csoportja. Az átváltási műveletek begyakor-

lására is van lehetőség, megfigyelni, hogy mit csinált a fordító. Az utolsó féléves lektorálási gyakorlat pedig az első három félévben megszerzett összes elméleti tudást és gyakorlati tapasztalatot magába foglalja. A 4. táblázat azt szemlélteti, hogy a képzés hogyan segíti a hallgatókat lépésről lépésre, hogy munkájukat tudatosan végző szakemberek váljanak belőlük.

4. táblázat
Tudatosítási folyamat a szakfordítóképzésben

1. félév	2. félév	3. félév	4. félév
nyelvhelyesség	mondatszintű problémák	szövegszintű problémák (műfaj, kohézió, hangsúly, stílus)	szövegszintű problémák
terminológiai kutatómunka (ekvivalenciák)	célközönség tudatosítása (regiszter)	önreflexió	reflektív gondolkodás,
elsődleges szövegalkotás			lektorálás
szövegértés			
célközönség tudatosítása (regiszter)			

Ahogy erről fentebb szó volt, a képzés első féléve a bevezetésről és az alapozásról szól. Ennek megfelelően ebben az időszakban a hallgatók olyan ismereteinek bővítésén és készségeinek fejlesztésén van a hangsúly, melyek szakfordítói munkájukat alapozzák meg. Az angol és magyar nyelvhelyességi tárgyak feladata, hogy fejlessze a hallgatók nyelvi készségeit, gyakoroltassa az elsődleges szövegalkotást és tudatosítsa a célközönség hatását a mondanivaló nyelvi megformálására. A terminológia előadáson a hallgatók megismerik mindazon szempontokat, melyek a megfelelő ekvivalens kiválasztásához szükségesek, majd a következő három félévben végig a tudatos kutatómunkát gyakorolják fordítási gyakorlatokban.

A 2-3-4. félév már a konkrét fordítási gyakorlatokról szól. A 2. félévben a központi téma a mondat szintű fordítási problémák, továbbá még mindig a célközönség tudatosítása zajlik. A 3. és 4. félévben inkább szövegszintű kihívások elé vannak állítva a hallgatók, az utolsó félévben pedig nagy hangsúlyt kap a tudatos szövegalkotás, az önreflexió és a lektorálás.

6. Záróvizsga és szakdolgozat

A kétéves képzés záróvizsgával és szakdolgozatírással zárul. A záróvizsga írásbeli része két elemből áll: fordítás és terminológiateszt. A záróvizsgafordítások időre fordítások. Mindkét irányban a már megszokott 45 percük van a hallgatóknak lefordítani egy szóközzel együtt 1500 karakteres szöveget angolról magyarra és egy 1200 karakteres szöveget magyarról angolra. A záróvizsgán szereplő szövegek témája a félév során fordított egészség tudományi témák közül kerül ki. A fordításokat a hallgatók az egyetem gépein, microsoft word-ben készítik, internet használható. A terminológiateszt a tantárgy 2. és 3. féléves anyagából épül fel, amely 12 nagy egészség tudományi témában fejlesztette a hallgatók terminológiai tudását, és azt teszteli, hogy hogyan használják a terminusokat a gyakorlatban, milyen latin–angol átváltásokat alkalmaznak, és mivel indokolják a választásukat. A záróvizsga szóbeli része, mely általában egy héttel az írásbeli után kerül lebonyolításra, szintén két részből áll: tolmácsolás és szakdolgozatvédelem.

A Semmelweis Egyetem egészség tudományi tolmács-, szakfordítóképzésének szakdolgozati követelményei között szerepel egy 10.000 betűhely terjedelmű angol nyelvű egészség tudományi témájú szöveg lefordítása magyar nyelvre, egy 5 000 betűhely terjedelmű magyar nyelvű egészség tudományi szöveg fordítása angol nyelvre, valamint egy legalább 3000 betűhely terjedelmű értekezés megírása a fordításban felmerült problémákról. Míg a képzés kezdeti időszakában az értekezés megírása nagy fejfájást okozott a hallgatóknak, addig ma, az elméleti oktatásnak, az írásos feladatoknak, a fordítási folyamat lejegyzetelésének, a számtalan tanári javításnak és lektorálási gyakorlatnak köszönhetően ez már nem jelent nehézséget.

A szakfordítóképzés elején, az első három évfolyam körében az átváltási műveletek és a különböző egészség tudományi témák fordításában előforduló terminológiai nehézségek voltak a legkedveltebb szakdolgozati témák, ám a 2016 őszi félévére kidolgozott írásbeli műfajok óra tananyagával és a műfajelemző tipológia összeállításával megjelentek a műfajelemzéses, az egészség tudományi műfajokat és azok javasolt fordítási stratégiáit bemutató dolgozatok. Ez a téma a mai napig az egyik legnépszerűbb a szakdolgozók között.

Eddig a szakdolgozatokban olyan műfajokat dolgoztak ki a hallgatók, mint például a zárójelentések epikrizis része, a műtét leírások, orvosi esetismertetések, gyógyszerek beteg tájékoztatója, gyógyszer technológiai szakszövegek, kontaktlencse használati útmutatók, különböző beteg tájékoztatók, fogszabályozó beleegyező nyilatkozatok, szacikkek és orvosi egyetemi tankönyvek. A 2021-es szakdolgozatok között pedig két új téma is megjelent: nyelvhelyesség az egészség tudományi szakfordításban, valamint stílusok és regiszterek az egészség tudományi szakfordításban.

6. Összefoglalás

A Semmelweis Egyetem egészség tudományi szakfordítóképzésének célja, hogy a két év alatt átadjon minden olyan tudást a hallgatóinak, amelyek birtokában képesek lesznek önállóan tudatos fordítói döntéseket hozni figyelembe véve minden tényezőt, mely a pontos nyelvi közvetítéshez szükséges. Ehhez elengedhetetlen a fordítási gyakorlat, az elméleti alapok, valamint a rendszeres visszacsatolás. A képzés folyamatos fordítási feladatok és megoldandó problémák elé állítja a jövőbeli fordítókat, munkáikra pedig rendszeres és részletes visszajelzést ad, mely nagyban hozzájárul szakmai fejlődésükhöz. A professzionális munkavégzéshez azonban még szükség van a reflexív gondolkodás kifejlesztésére és az elméleti alapok elsajátítására, melyek megoldást nyújthatnak egy-egy fordítási dilemma esetén.

A képzés ezenkívül közel 60 egészség tudományi témakörrel ismerteti meg a hallgatókat, nagy hangsúlyt fektet a terminológiai képzésre és segíti a hallgatókat abban, hogy fordítói karrierjüket egy alap terminológiai adatbázissal kezdhessék el. Bár a fordítandó szövegek változatosak, minden műfajt nem lehet bemutatni a két év alatt, ezért ad a képzés a hallgatók kezébe egy olyan műfajelemző tipológiát, amellyel mint végzett szakfordítók bármilyen műfajt képesek lesznek feltérképezni és önállóan fordítási stratégiákat megállapítani.

Irodalom

- Baker, M. 1995. Corpora in Translation Studies: An Overview and Some Suggestions for Future Research. *Target* Vol. 7. No. 2. 223–243. <https://doi.org/10.1075/target.7.2.03bak>
- Gile, D. 2004. Integrated Problem and Decision Reporting as a Translator Training Tool. *The Journal of Specialised Translation*. No. 2. 2–20. https://jostrans.org/issue02/art_gile.php
- Horváth Á. 2017. Szövegelemző szempontrendszer az egészség tudományi szövegek műfajalapú fordításához. Elhangzott: *XIX. Fordítástudományi Konferencia*. 2017. március 30–31. Budapest: ELTE BTK Fordító- és Tolmácsképző Tanszék.
- Horváth Á. 2018. Egészség tudományi szakfordítás – Műfajok és feladattípusok. In: Dróth J. (szerk.) *Gépiesség és kreativitás a fordítási piacon és a fordításoktatásban*. Budapest: L'Harmattan Kiadó. 61–70.
- International Organization for Standardization. 2015. ISO 17100:2015. Translation services - Requirements for translation services. Geneva: ISO. <https://www.iso.org/standard/59149.html>
- Johnstone, M.-J., Kanitsaki, O. 2006. Culture, language, and patient safety: Making the link. *International Journal for Quality in Health Care* Vol. 18. No. 5. 383–388. <https://doi.org/10.1093/intqhc/mzl039>
- K. Papp É. 2018. Milyen fordítóra van szükség az iparszerű fordításhoz, illetve a reklámszövegek és marketinganyagok kreatív adaptációjához. In: Dróth J. (szerk.) *Gépiesség és kreativitás a fordítási piacon és a fordításoktatásban*. Budapest: L'Harmattan Kiadó. 175–178.

- Károly K. 2007. *Szövegtan és fordítás*. Budapest: Akadémiai Kiadó. <https://mersz.hu/kiadvany/339>
- Klaudy K. 1987. *Fordítás és aktuális tagolás*. Akadémiai Kiadó: Budapest.
- Klaudy K. 2005. Általános fordítástechnika idegen nyelvről magyarra. Módszertani útmutató a tantárgy oktatásához. *Modern Nyelvoktatás* 11. évf. 1. szám. 57–64.
- Klaudy K. 2006. The Role of Translation Theory in Translator Training. Elhangzott: European Master's in Translation. 2006. October 19–20. DGT, Brussels.
- Klaudy K. 2007. *Nyelv és fordítás. Válogatott fordítástudományi tanulmányok*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- Klaudy K. 2013. *Bevezetés a fordítás elméletébe*. Budapest: Scholastica. <https://mersz.hu/kiadvany/325>
- Klaudy K. 2014. *Bevezetés a fordítás gyakorlatába*. Budapest: Scholastica. <https://mersz.hu/kiadvany/323>
- Klaudy K. 2018. Az átváltási műveletek rendszere. *Modern Nyelvoktatás*. 24. évf. 2–3. szám. 5–16.
- Montalt Resurrecció, V., González Davies, M. 2007. *Medical Translation Step by Step. Translation Practices Explained*. Manchester: St. Jerome. <https://doi.org/10.4324/9781315760377>
- Mossop, B. 2007. *Editing and Revising for Translators*. (Translation Practices Explained), 2nd Edition. Manchester, Kinderhook: St. Jerome.
- Nord, C. 1991. *Text analysis in translation: Theory, methodology and didactic application of a model for translation-oriented text analysis*. Amsterdam, Atlanta (GA): Rodopi. <https://doi.org/10.2307/330103>
- Pym, A. 2013. Translation skill-sets in a machine-translation age. *Meta* Vol. 58. No. 3. 487–503. <https://doi.org/10.7202/1025047ar>
- Robert, I. S., Remael, A., Ureel, J. J. J. 2020. Úton a lektorálási kompetencia modellezése felé. In: Robin E., Zachar V. (szerk.) *Lektorálástudomány – fordításban*. Budapest, Magyarország: ELTE BTK Fordító- és Tolmácsképző Tanszék. 79–100. <https://www.eltereader.hu/kiadvanyok/robin-edina-zachar-viktor-szerk-lektoralastudomany-forditasban/>
- Robin E. 2018. *Fordítási univerzálék és lektorálás*. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó. <http://www.eltereader.hu/kiadvanyok/robin-edina-forditasi-univerzalek-es-lektoralas/>
- Schön, D.A. (ed.) 1990. *The reflective turn: Case studies in and on educational practice*. New York: Teachers College Press.
- Ugrin Zs. 2020. A technológiai kompetencia fejlesztése: előnyök és kockázatok In: Fóris, Á., Bölcskei A., M. Pintér T., Szoták Sz., Tamás D. M. (szerk.) *Nyelv, kultúra, identitás. Alkalmazott nyelvészeti kutatások a 21. századi információs térben : I. Terminológia, lexikográfia, fordítás*. Budapest, Magyarország: Akadémiai Kiadó. https://mersz.hu/hivatkozas/nyki1tf_194